

УДК 336.743.22(477)-047.64

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЗОЛОВОВАЛЮТНИМИ РЕЗЕРВАМИ УКРАЇНИ

Власенко Є. Ю., аспірант Вищий навчальний заклад Укоопспілки Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава

Власенко Є. Ю. Вдосконалення процесу управління золотовалютними резервами України.

Визначено основні проблеми управління золотовалютними резервами України. Розглянуто шляхи покращення управління золотовалютними резервами. Запропоновано новий підхід, щодо ефективного управління золотовалютними резервами України. Даний підхід базується на створенні на базі Національного банку України підрозділу з управління золотовалютними резервами. Створення даного підрозділу дасть змогу ефективному управлінню золотовалютними резервами в процесі формування та управління ними. При чіткому налагодженні роботи даного підрозділу стан золотовалютних резервів буде збільшено. Результатом роботи підрозділу з управління золотовалютними резервами золотовалютними резервами буде: створення прозорої інформаційної бази про стан ЗВР України; збільшення ефективності залучення та розміщення коштів ЗВР; оптимізація структури ЗВР. За рахунок створення даного підрозділу можна досягти чіткої розстановки завдань та повноважень які виникають у процесі управління золотовалютними резервами України, що в процесі вплине на ефективність формування та використання коштів ЗВР. Як наслідок таких змін відбудеться збільшення обсягів золотовалютних резервів яке дасть змогу погасити Україні зовнішні та внутрішні борги, а також стабілізація курсу національної валюти. Подана у статті схема підтверджує важливість та необхідність, а також і вагомий внесок у розвиток управління ЗВР, кожного члена підрозділу з управління золотовалютними резервами.

Vlasenko Y. Improvements in Ukraine gold currency reserves management.

The basic problems of management of Ukraine gold-value backlogs are certain. The ways of improvement of management gold-value backlogs are considered. New approach offers, in relation to the effective management of Ukraine gold-value backlogs. This approach is based on building on the National Bank of Ukraine division management reserves. The creation of this unit will enable effective management of foreign exchange reserves in the formation and management. When setting up a clear division of the gold reserves will be increased. The result of the division of international reserves management foreign exchange reserves would be: a transparent information base on the status of RRR Ukraine , increasing the efficiency of investment and borrowing RRR , RRR structure optimization . Through the creation of this unit can achieve accurate placement of tasks and responsibilities that arise in the management of foreign exchange reserves of Ukraine, during the positive impact on the formation and use of RRR . As a result of these changes will take place increasing reserves which will allow Ukraine to repay external and domestic debt , as well as stabilization of the national currency . Scheme given in the article confirms the importance and necessity , as well as a significant contribution to the development of management RRR , each member of the Unit Management reserves.

Власенко Е. Ю. Усовершенствование процесса управления золотовалютными резервами Украины.

Определены основные проблемы управления золотовалютными резервами Украины. Рассмотрены пути улучшения управления золотовалютными резервами. Предложен новый подход, по эффективному управлению золотовалютными резервами Украины. Данный подход базируется на создании на базе Национального банка Украины

подразделения по управлению золотовалютными резервами. Создание данного подразделения позволит эффективному управлению золотовалютными резервами в процессе формирования и управления ими. При четком налаживании работы данного подразделения состояние золотовалютных резервов будет увеличен. Результатом работы подразделения по управлению золотовалютными резервами золотовалютными резервами будет: создание прозрачной информационной базы о состоянии ЗВР Украины, увеличение эффективности привлечения и размещения средств ЗВР; оптимизация структуры ЗВР. За счет создания данного подразделения можно достичь четкой расстановки задач и полномочий возникающие в процессе управления золотовалютными резервами Украины, что в процессе повлияет на эффективность формирования и использования средств ЗВР. Как следствие таких изменений произойдет увеличение объемов золотовалютных резервов которое позволит погасить Украине внешние и внутренние долги, а также стабилизация курса национальной валюты. Представленная в статье схема подтверждает важность и необходимость, а также и весомый вклад в развитие управления ЗВР, каждого члена подразделения по управлению золотовалютными резервами.

Постановка проблеми. Одним із шляхів покращення економічної ситуації в Україні є збільшення золотовалютних резервів країни. За рахунок збільшення ЗВР України можна стабілізувати курс національної валюти. Золотовалютні резерви України потребують пошуку нових концептуальних підходів до управління ними. В системі управління ЗВР має бути запроваджено ефективний механізм державного управління. Це обумовлює необхідність розробки основних принципів і умов ефективного управління золотовалютними резервами України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему управління золотовалютними резервами та шляхи удосконалення системи управління ЗВР досліджували: Мороз А. М., Пуховкіна М. Ф., Савлук М. І., Гурова В. О., Любунь О. С., Ковальчук А. Т., Матіос А. В., Ляшенко Ю. І. та інші.

Метою статті є визначення шляхів покращення управління золотовалютними резервами України.

Виклад основного матеріалу. В сучасній літературі визначення золотовалютних резервів зводиться до того що – це належні державі валютні активи, що включають золото та міжнародні платіжні засоби і можуть бути використані на регулятивні та інші потреби, що мають загальноекономічне значення [1, с. 528]. Ці потреби визначають цілі накопичення золотовалютних резервів, основними з них є:

– забезпечення країни достатнім запасом міжнародних платіжних засобів, з тим щоб держава, її окремі структури та недержавні економічні агенти могли своєчасно розрахуватися за своїми зовнішніми зобов'язаннями. Це так зване транзакційне призначення золотовалютних резервів, спрямоване на обслуговування зв'язків національної економіки зі світовою. У цьому призначенні вони слугують запасом ліквідних коштів, які забезпечують платоспроможність країни на світовому ринку;

– забезпечення можливості проводити інтервенції на валютному ринку та ринку грошей, з тим щоб підтримувати на потрібному рівні на них попит і пропозицію та обмінний курс національної валюти. Це так зване інтервенційне призначення резервів, спрямоване на підтримку зовнішньої та внутрішньої вартості національних грошей [2, с. 96-97].

Досягнення цих цілей залежить від достатності обсягу золотовалютних резервів та ефективності механізму їх використання. У зв'язку з цим виникає ряд проблем з використанням цього регулятивного інструменту:

- проблема оптимізації обсягу золотовалютних резервів;
- проблема інтервенційного їх використання;
- проблема розміщення резервів та ін. [3, с. 302-303].

Я свідчить визначення та цілі золотовалютні резерви відіграють важливу роль в економіці країни і мають особливе призначення в регулюванні курсу національної валюти. Призначенням золотовалютних резервів є забезпечення міжнародних торговельно-економічних і кредитно-фінансових відносин, що здійснюються на рівні держав, належною кількістю платіжних засобів, покриття дефіциту платіжного балансу, а також проведення девізної політики Національним банком України через валютні інтервенції на валютному ринку [1, с. 528-529].

Починаючи з 2002 року НБУ почав проводити активні дії щодо вдосконалення управління золотовалютним резервом. Структура золотовалютного резерву формувалася виходячи з оптимального співвідношення іноземних валют та монетарного золота. Управління золотовалютним резервом здійснювалось з метою отримання високої дохідності за умови мінімальних ризиків [4, с. 203-204].

Одним з головних недоліків політики управління золотовалютними резервами НБУ є відсутність транспарентності (прозорого інформування суспільства) такого управління. Фахівцями висловлюється думка про те, що інформація відносно формування, умов розміщення, складу, фактичного використання та умов повернення в країну валютних резервів української держави є абсолютно закритою навіть для її найвищих владних органів – парламенту, уряду і, насамперед, є недоступною для визначеного Конституцією України наглядового органу – Ради НБУ. Показова, з цього приводу, думка екс-голови Ради НБУ, академіка НАН України В. Геєця, що «...ніхто сьогодні документально не підтвердить нам, чи є ці гроші (валютні резерви) насправді і яким чином НБУ може скористатися цими резервами. Рада НБУ не має повноважень для одержання первинних документів і перевірки реальної ситуації...» [5, с. 9].

Занепокоєння такою ситуацією висловлюють і фахівці права. Так, генерал-майор служби безпеки України, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України А. Матіос та професор Київського університету ринкових відносин, доктор юридичних наук А. Ковальчук висловлюють думку, що «безконтрольне розміщення валютних резервів і явно недолугий юридичний супровід цього украї важливого процесу призвели до того, що з першими ж проявами світової фінансової кризи щонайменше третина валютних резервів (як інформують деякі ЗМІ), саме в частині їх дострокового повернення, виявились недоступними для української держави [6, с. 14].

Зважаючи на ситуацію яка склалася навколо ЗВР України в останні роки, а саме відсутність прозорої інформації стосовно складу, валюти, джерел розміщення, цінних паперів які знаходяться до складу золотовалютних резервів та інших факторів. Важливим фактором який прямо вплине на покращення даної ситуації пов'язаної з формуванням та управлінням золотовалютними резервами України є створення на базі Національного банку України окремого підрозділу з управління ЗВР України. Завдання створеного підрозділу будуть спрямовані на збільшення ЗВР шляхом подолання бар'єрів які стоять на шляху збільшення даних резервів.

Створений структурний підрозділ має бути адміністративно відокремлену від НБУ і виконувати функції Національного банку України у частині пов'язаній з формуванням і управлінням золотовалютними резервами. Основне завдання підрозділу з управління золотовалютними резервами є збільшення стану ЗВР. Таке збільшення можна буде досягти шляхом виконання другорядних завдань даного підрозділу, а саме:

- пошук джерел розміщення коштів, які входять до складу ЗВР;
- повне оприлюднення інформації стосовно ЗВР України;
- пошук джерел формування ЗВР;
- оптимізація структури ЗВР;
- розробка нових програм з формування та управління ЗВР.

Для досягнення поставлених завдань потрібно проаналізувати структуру даного підрозділу. До складу підрозділу належать структурні відділи, а також окремі фахівці, які виконують відповідні функції управління або частину їх.

Основні складові підрозділу з управління золотовалютними резервами України:

- голова підрозділу з управління ЗВР;
- заступник голови підрозділу;
- юридичний відділ;
- аналітичний відділ;
- статистичний відділ;
- відділ зв'язків з громадськістю;
- відділ міжнародних зв'язків;
- виконавчий відділ.

Побудова даного підрозділу є ієрархічною. Кожний відділ підпорядковується голові підрозділу. Окрім відокремлених відділів управління іншими відділами характеризують послідовність підпорядкування одних відділів управління іншим знизу доверху. Схема функціонування даного підрозділу представлена на рис. 1.

Роз'яснення стосовно роботи підрозділу з управління золотовалютними резервами України за даними рис. 1:

- 1) Віддає документи на підпис, або узгодження попереднє перевіривши їх правильність та достовірність.
- 2) Перерозподіляє підписані документи до виконання.
- 3) Подають пропозиції щодо формування та управління ЗВР.
- 4) Передає пропозиції для подальшої обробки та удосконалення стосовно формування та управління ЗВР.

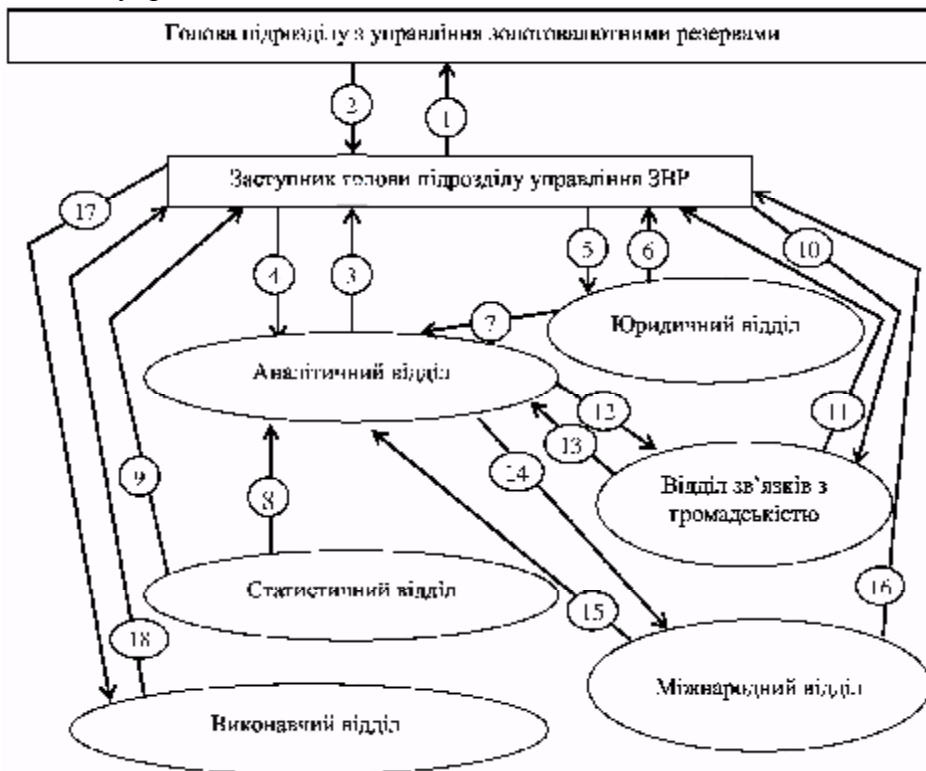

Рис. 1 Схема роботи підрозділу з управління золотовалютними резервами України

- 5) Передають узгоджені документи на перевірку з юридичної точки зору.
- 6) Передають отримані документи назад на підпис з можливими за потребою змінами.
- 7) Передають документи на доопрацювання, якщо вони не відповідають законодавству України, або законодавству іноземних країн.
- 8) Подають пропозиції, ґрунтуючись на опрацьованих статистичних даних, щодо формування та управління ЗВР.

9) Подають щорічний, що квартальний, що місячний (за потребою що денний) звіт про стан ЗВР, а також про стан курсу національної валюти за аналогічні періоди.

10) Надає розпорядження стосовно оприлюднення інформації стосовно курсу національної валюти та стану ЗВР в засоби масової інформації.

11) Надають інформацію стосовно економічного настою населення, щодо курсу національної валюти та стану ЗВР.

12) Передають інформацію для подальших переговорів, щодо підписання договорів на території України.

13) Повідомляють про стан підписання договору та узгоджують можливі зміни при укладені договору.

14) Передають інформацію для подальших переговорів, щодо підписання договорів за територією України.

15) Повідомляють про стан підписання договору та узгоджують можливі зміни при укладені договору.

16) Надають інформацію про міжнародні ринки, біржі тощо.

17) Отримують інформацію стосовно укладених договорів та умов їх виконання.

18) Подають звіти стосовно виконання та дотримання умов договорів, подають інформацію про сумнівні договори.

Висновки та пропозиції. Створення підрозділу з управління золотовалютними резервами в Україні покращить сучасний стан золотовалютних ЗВР. За рахунок впровадження даного підрозділу у структуру Національного банку України та подальшого доопрацювання функцій та повноважень даного підрозділу, можна досягти покращення ефективності управління золотовалютними резервами, а також їх збільшення. Як наслідок збільшення ЗВР є стабілізація курсу національної одиниці України.

Список використаних джерел:

1. Центральний банк та грошово-кредитна політика: підруч. / [А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.]. – К.: КНЕУ, 2005. – 556 с.

2. Беляєв Д. О. Оптимальний обсяг золотовалютних резервів України / Д. О. Беляєв // Економічний простір. – 2009. – № 23/2. – С. 95–102.

3. Гроші та кредит: підруч. / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.]. – К.: КНЕУ, 2001. – 602 с.

4. Любунь О.С. Національний банк України : Основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності / О.С. Любунь, В.С. Любунь, І.В. Іванець. – К. : Центр навч. л-ри, 2004. – 351 с.

5. Геєць В. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і в час фінансової кризи / В. Геєць // Економіка України. – 2009. – № 2. – С. 7-15.

6. Ковальчук А.Т. Валютні резерви: проблеми формування розміщення та використання / А.Т. Ковальчук, А.В. Матіос // Економічний часопис XXI. – 2009. – № 11-12. – С. 13-16.

Ключові слова: золотовалютні резерви; управління; валютний курс; Національний банк України; структурний підрозділ.

Ключевые слова: золотовалютные резервы; управление; валютный курс; Национальный банк Украины; структурное подразделение.

Keywords: gold-value backlogs; management; rate of exchange; National bank of Ukraine; structural subdivision.